

Täysistunto

Keskiviikko 16.10.2019 klo 14.00—20.42

9. Lakialoite laiksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisemisestä

Lakialoite LA 4/2019 vp Sofia Vikman kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 10. asiasta.

Keskustelu

17.51 **Sofia Vikman kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa elää jopa yli 3 000 tyttöä, joilla on riski joutua silvotuksi. Teimme yhdessä edustaja Sari Sarkomaan kanssa kaksi lakialoitetta tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kieltämiseksi omana rikosnimikkeenä sekä silpomisen ennaltaehkäisemiseksi. Aloitteet on tarkoitettu käsiteltäväksi yhtenä kokonaisuutena, kuten nyt tapahtuukin. Aloitteilla on tarkoitus parantaa tyttöjen silpomisen ennaltaehkäisyä, parantaa tekojen viranomaisten tietoon tuloa sekä koventaa teoista määrättäviä rangaistuksia.

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen loukkaa ihmis- ja itsemääräämisoikeuksia sekä aiheuttaa terveydellisiä, sosiaalisia ja seksuaalisia haittoja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n laskelmien perusteella Suomessa on noin 10 000 silpomisen läpikäynyt tyttö ja naista ja maassamme asuu jopa 3 000 tyttöä, joilla on riski joutua silvotuksi. Suomen on kerta kaikkiaan onnistuttava nykyistä tehokkaammin suojelemaan silpomisuhan alla eläviä tyttöjä ja ryhdyttävä toimiin näiden törkeiden ja epäinhimillisten rikosten torjumiseksi ja uhrien auttamiseksi sekä tekoihin syylistyneiden saattamiseksi vastuuseen. Lainsäädäntömme on selkeästi viestittävä jyrkän kielteinen kanta silpomiseen ja rikosvastuu on saatava toteutumaan.

Silpomisen kieltävä erillislaki olisi vahva viesti siitä, että tyttöjen silpominen on rikos Suomessa. Tekojen rangaistavuutta ei tällä hetkellä ole tuotu selkeimmällä mahdollisella tavalla esiin lainsäädännössämme. Silpomisen rangaistavuus ei aina ole tarpeeksi hyvin yleisessä tiedossa, vaikka teot ovat rikoslain vastaisia törkeinä pahoinpitelyinä. Toisin kuin muissa Pohjoismaissa, yksikään tapaus ei ole Suomessa edennyt oikeuteen saakka. Rikosvastuuta ei siis ole saatu toteutumaan nykyisellä lainsäädännöllä.

Käsittelyssä olevien lakialoitteidemme on tarkoitus tukea aiheesta tehtyä kansalaisaloitetta, jossa vaaditaan erillislain laatimista silpomisen kieltämiseksi. Olin itsekkin keväällä mukana, kun kyseinen kansalaisaloite jätettiin eduskunnan käsittelyyn.

Lopuksi vielä tiiviisti lakialoitteiden sisällöstä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2019 vp

Nyt käsiteltävässä lakialoittekokonaisuudessaamme esitetään, että rikoslakiin lisättäisiin uusi naisen sukuelinten silpomista koskeva rangaistussäädös, jonka minimi olisi kaksi vuotta vankeutta. Lisäksi aloitteessa esitetään uusia pykälä selkiyttämään sitä, että terveydenhoito-, sosiaali- ja kouluviranomaisilla olisi velvollisuus ilmoittaa poliisille tai lastensuojeluun, kun he havaitsevat mahdollisia silpomistekoja tai epäilevät, että joku on riskissä joutua tällaisen rikoksen uhriksi.

17.55 Sari Sarkomaa kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tosiaankin eduskunta, me kansanedustajat, kävi hiljattain laajan keskustelun kansalaisaloitteesta, jossa esitetään, että Suomeen tulisi erillislaki, jolla kiellettäisiin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen. Mielestäni tuo kansalaisaloite oli erittäin tervetullut, eli jokaisella työllä ja naisella on oltava oikeus päättää omasta kehostaan ja tulevaisuudestaan. Kansalaisaloitteessa — kuten kaikki tiedämme, olemme olleet mukana siitä keskustelussa ja osa on ollut myöskin valiokunnassa kuulemisessa — ei esitetä vielä konkreettista sisältöä tälle mahdolliselle erillislailla vaan esitetään, että eduskunta velvoittaisi hallitusta laatimaan lakiehdotuksen.

Itse kannatan lämpimästi tätä kansalaisaloitetta, kuten ryhmämme, ja siksi me yhdessä edustaja Sofia Vikmanin kanssa teimme nämä kaksi lakialoitetta. Näissä kahdessa eri lakialoitteessa on konkreettisia esityksiä siitä, mitä tämä mahdollinen erillislainsäädäntö voisi käytännössä tarkoittaa. Todellakin on nämä kaksi lakialoitetta. Täällä muutama on jo kysynyt, että näinkö voimalla kokoomus tätä kannattaa, että on kaksi samansisältöistä lakialoitetta — ei, vaan nämä lakialoitteet todellakin täydentävät toisiaan. Tosiaankin jo viime eduskuntakaudella tästä meidän ryhmästäimme on tehty toimenpidealoite. Miksi erillislaki? Kuten edellä oleva edustaja totesikin, niin meidän on todellakin paremmin Suomessa onnistuttava suojelemaan silpomisuhan alla olevia tyttöjä ja ryhdyttävä toimiin näiden törkeiden ja epäinhimillisten rikosten torjumiseksi, uhrien auttamiseksi ja tekoihin syyllistyneiden saattamiseksi rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Minun tekemässäni lakialoitteessa näistä kaksosista — sanon kaksosiksi näitä lakialoitteita — ehdotetaan tällaisen uuden tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kieltämistä koskevan 6 b §:n lisäämistä rikoslain 21 lukuun. Tämä on sen lakiesityksen pääasiallinen sisältö.

Kuten täällä edustaja Vikman totesi, niin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisessa on todellakin kyse siitä, että sukuelimiä vahingoitetaan ilman lääketieteellistä syytä, ja tämä on rikos ja tämä loukkaa ihmisen itsemääräämisoikeuksia ja heikentää monin tavoin naisten tasa-arvoa sekä aiheuttaa monenlaisia terveydellisiä ja myöskin sosiaalisia haittoja naisille ja tytöille, jotka ovat tämän toimenpiteen uhreiksi, kohteiksi joutuneet. Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta velvoittaa meitä, Suomen eduskuntaa ja Suomea, laatimaan ohjeet ja takaamaan myöskin toimivan järjestelmän silpomisen ehkäisemiseksi. Kuten täällä todetaan, niin Suomi on edelleen ainoa Pohjoismaa, jossa ei ole erikseen lailla kielletty tyttöjen silpomista. Esimerkiksi Ruotsissa vastaava laki on ollut voimassa jo vuodesta 1982.

On myös todettava se, kun moni ottaa yhteyttä, että eikö kansanedustaja tiedä, että tämä on jo rikoslaissa kielletty, että kyllä näin on, että silpominen on ollut Suomen rikoslain mukaan rangaistava törkeänä pahoinpitelynä jo vuodesta 1995. Mutta mielestäni ja monen asiantuntijan mielestä sitä ei ole tuotu selkeimmällä mahdollisella tavalla esiin lainsäädännössä eikä tekojen rangaistavuuskaan ole tarpeeksi hyvin yleisessä tiedossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2019 vp

Mielestäni erillislaki tai sitten tämä erilliskriminalisointi on perusteltua, koska lainsäädännön on selkeästi viestittävä jyrkän kielteinen kanta silpomiseen ja rikosvastuu on saatava toteutumaan. Tämän vuoksi tässä lakialoitteessani ehdotetaan silpomista koskevan erilliskriminalisoinnin eli uuden rikosnimikkeen lisäämistä rikoslakiin. Tämä erilliskriminalisointi kieltäisi myös Suomen kansalaisille ulkomailla tehdyt silpomiset ja antaisi viranomaisille enemmän mahdollisuuksia puuttua rikoksiin. Tässä lakialoitteessa esitetään myös, että tekojen tuomittavuutta lisättäisiin nostamalla teosta määrättävää vähimmäisrangaistusta vuodesta kahteen vuoteen. Ehkä todettakoon vielä, kun esittelen tätä lakialoitetta, että rangaistussäädöksen teonkuvauksessa viitattaisiin naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen artikloissa määriteltyyn teonkuvaukseen.

Arvoisa puhemies! Mielestäni ja mielestämme Suomessa todellakin tarvitaan selkeä työkalu ehkäisevään työhön ja ajuriksi myöskin asenteiden muuttamiseen, ja siksi pidämme tätä erilliskriminalisointia, mahdollista erillislakia, kannatettavana. Erityisesti tämä tarvitaan, jotta tämä vahva viesti silpomisen rangaistavuudesta tulisi esille, että oikeasti tiedettäisiin, että se on rangaistava rikos. Monessa perheessä ajatellaan jopa, että tytön silpominen on lasten suojelua. Vanhemmat eivät osaa ajatella sitä, että se on vakava rikos, ja siksi tätä viestiä on saatava esille. Meidän on kyettävä suojelemaan kaikkia tyttöjä ja naisia.

Ihan lopuksi, kun aika tässä rientää, haluan sanoa myöskin sen, kun tarkalla korvalla kuulin sen lakivaliokunnan avoimen julkisen kuulemisen, että siellä hyvin tuli esille, että tarvitaan myöskin muita toimenpiteitä. Näin varmasti on, ja haluan sanoa, että oli erinomaista, että sukuelinten silpomista ehkäisevä ohjelma päivitettiin. Järjestyksessä toinen ohjelma tehtiin viime hallituskaudella ministeri Saarikon toimesta. On tärkeää myöskin, että tuota ohjelmaa toimeenpannaan, tehdään tutkimusta ja lisätään tietoa.

Ihan viimeisenä totean, kun itse olen helsinkiläinen, että myöskin rekistereitä pitää olla. Kaikki muut sairaanhoitopiirit rekisteröivät esimerkiksi ympärileikkattujen ja silvottujen naisten synnytukset, mutta ainoastaan HUS ei tätä vielä tee. On todella tärkeää, että meillä on tietoa ja tutkimusta ja pystymme auttamaan ja tukemaan kaikkia naisia, jotka siinä apua ja tukea tarvitsevat, ja ennen kaikkea ottamaan tämän asian puheeksi, jotta voimme suojella kaikkia tyttöjä.

18.03 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tästä edustaja Sarkomaan aivan loistavasta puheenvuorosta, ja kiitän heti alkajaisiksi tästä kansalaisaloitteesta tämän naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpomista kieltävän lain säätämiseksi ja myös siitä keskustelusta, mitä olen kuullut täällä eduskunnassa ja tässä salissa tänään ja aikaisemmin. Tämä on aivan kriittinen ihmisoikeusasia, jolla on suora yhteys muun muassa viime viikolla vietettyyn tyttöjen päivään, tyttöjen oikeuksiin, ja myös esimerkiksi naisten terveyden parantamiseen, josta tässäkin salissa on käyty keskustelua.

Näen itse tämän lakialoitteen tärkeänä. Edustan meitä kansanedustajia Euroopan neuvoston delegaation matkassa, ja tuolla Euroopan neuvostossa pidän usein puheenvuoroja siitä, millä tavalla Suomessa ihmisoikeudet ovat pitkällä. Taisi olla toissa viikolla, kun puhuin esimerkiksi oikeusasiamieskäytännöistä ja synnytysten väkivallan poistamisesta, väkivallan kokemusten poistamisesta. Mutta täytyy sanoa, että tämän asian kohdalla en voi kerskua myöskään Suomen teoilla tässä kohtaa. Muutosta nähdäkseni tarvitaan, jotta ihmisoikeudet toteutuvat myös Suomessa. Suomessa asuu jopa 3 000 tyttöä, jotka ovat vaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2019 vp

rassa joutua silvotuiksi vastoin omaa valintaansa, sitä ei siinä kohtaa kysytä. Myös puolueellani keskustalla on puoluekokouksessa hyväksytty kanta silpomisen kieltävän erillislain säätämiseksi muutaman vuoden takaa. Viime hallituskauden peruspalveluministeri Annika Saarikko käynnisti ansioituneesti tämän vuoteen 2020 ulottuvan toimintaohjelman silpomisen estämiseksi, ja se on lähtenyt käyntiin nähdäkseni hyvin.

Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa naisten sukupuolielinten silpominen ei ole lailla yksiselitteisesti kiellettyä, ja sitä kyseenalaistetaan, että onko siellä poikkeuksia. Meidän tulee säätää silpomisen kieltävä erillislaki, jotta teon rangaistavuudesta ei ole enää epäselvyyttä, aivan kuten tässä nyt edetään. Nykymallilla Suomessa ei riittävästi nähdäkseni puututa naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpomiseen. Tyttöjen ympärileikkaukset ovat täysin tuomittavia tekoja. Korkein oikeus on jo vuonna 2008 annetussa ratkaisussa linjannut, että tyttöjen ympärileikkauksessa on kysymys törkeäksi pahoinpitelyksi luokiteltavasta menettelystä. Me emme voi sallia enää yhtään poikkeusta tällaisiin tilanteisiin.

Taivun kannattamaan tätä lakia, joka selkeästi kieltäisi naisten ja tyttöjen silpomisen ja kiristäisi rangaistuksia. Silloin asiaa ei voisi enää kukaan kyseenalaistaa. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus eli toisin sanoen sukupuolielinten silpominen tulisi yksiselitteisesti kriminalisoida Suomessa, kuten muissa Pohjoismaissa on jo tehty. Samassa yhteydessä myös poikien ympärileikkausta koskevaa tarkentavaa sääntelyä tulee saattaa lain säätämisen tasolle. Ja tätä tulisi näin alkajaisiksi selvittää ja käydä myös vastaavaa keskustelua poikien tilanteesta.

On hyvä, että myös hallitusohjelma antaa tällaisen erillislain säätämiseen selkänöjan, ja voimme varmasti melko yksiselitteisesti viedä tätä asiaa eteenpäin.

18.07 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä tyttöjen sukuelinten silpominen on kammottava käytäntö, ja on tärkeää, että se saataisiin erikseen lainsäädäntöön kirjaamalla yksiselitteisesti kriminalisoitua. Haluan kiittää edustajia Vikman ja Sarkomaa siitä, että he ovat tehneet nämä tärkeät lakialoitteet, ja toivoisin, että asia voisi nyt sitten kansanedustajien tekemien lakialoitteiden pohjalta edetä niin, että tästä asiasta todella päästään laki säätämään.

Saamme usein kritiikkiä siitä, että täällä eduskunnassa etenevät laiksi asti asiat, joita harva lopulta itse asiassa kannattaa, ja sitten kun on sellaisia asioita, joita kaikki kannattaisimme, niin tuntuu olevan kovin tahmeaa, että lainsäädäntö muuttuu. Tässä on varmasti asia, jota kaikki kannattavat, ja jonka kyllä toivoisin nyt todella myös lainsäädäntöön asti etenevän.

18.08 Noora Koponen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tärkeästä keskustelusta edellisille puhujille. Sukuelinten silpominen on törkeä ja vakava ihmisoikeusloukkaus. Tyttöjen sukuelinten silpomisen vastainen työ on todella kannatettavaa ja tärkeää, ja sen onnistumiseksi tarvitaan ennen kaikkea myös tehokasta ennaltaehkäisyä. Tätä edistääksemme hallitusohjelmaan on myös kirjattu, että turvataan resurssit sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön.

Maaailman terveysjärjestö WHO:n mukaan terveyssektorin vahvistaminen on tehokkain keino ennaltaehkäistä silpomista. Tässä onnistuaksemme tarvitaan enemmän osaamista ja informaatiota myös kouluille, nuorten kanssa toimiville aikuisille ja sote-ammattilaisille. Aiheesta tulisi voida käydä keskustelua ja osata ottaa aihe puheeksi jo ennaltaehkäisevästi, erityisesti äitiys- ja lastenneuvoloissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2019 vp

Myös Ihmisoikeusliitto on esittänyt, että Suomessa erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että kaikki sukuelinten silpomisen vastaiset kansalliset toimet, ei pelkästään lainsäädäntö, ovat riittäviä. Tällöin erityisen tärkeää on myös se, että eri alojen ammattilaiset noudattavat jo nykyisen lainsäädännön puitteissa olemassa olevia velvoitteitaan, kuten puheeksiottovelvoitetta.

18.10 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite laiksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisemisestä on hyvä. Kaikki aloitteet ja keskustelu näiden sairaiden riittien ehkäisemiseksi ovat hyviä. On siis hyvä, että tämä paha asia nousee julkiseen keskusteluun ja tämä sali joutuu ottamaan asiaan kantaa.

Meille tulee jatkuvasti ihmisiä kulttuureista, joissa tyttöjen silpominen on normaali käytäntö. Omasta näkökulmastani katsottuna tässä on kyseessä järkyttävä alistaminen ja kontrollointi. Suomessa tällainen tyttölapsiin kohdistuva raakuus ei saa olla normaalia eikä tulla normaaliksi, emmekä saa missään olosuhteissa hyväksyä tällaista tyttöä tai naista henkisesti ja fyysisesti alistavaa väkivaltaa. Suomi on länsimainen sivistysvaltio, johon eivät kuulu kunniaväkivalta, silpomiset eivätkä pakkoavioliitot, omien lakiemme rinnalla mahdollisesti salaa käytössä olevasta šarialaista puhumattakaan. Mikäli aiomme jatkossakin olla sivistysvaltio, tulee tällaisten keskiaikaisten tapojen kieltämisen lailla olla selviö. Ja näiden asioiden esiin ottaminen ja niistä keskustelu ei voi olla enää tabu, jollainen se ikävä kyllä julkisessa keskustelussa näyttää vielä osin olevan — syystä, että jos mainitset sen, mihin nämä usein liittyvät, ja kritisoit sitä, voit saada tuomion.

Ihmettelen, miksi kaikki naisten oikeuksia puolustavat järjestöt Suomessa eivät pidä meteliä barbaarisen kulttuurin epäkohdista, todellakin. Ihmisoikeusjärjestöt ovat joiltain osin unohtaneet tärkeimmän tehtävänsä: ihmisen suojelemisen tässä monikulttuurisuutta ihannoivassa ja sitä jalustalle nostavassa kiihkossa. Paljon pitää vielä tapahtua ja tulla esiin, että todellinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus tässä yhteiskunnassa saavuttavat sen tason, minkä pitäisi olla päivän selvä asia ja käytäntö jo nyt.

Arvoisa puhemies! Olen kuitenkin tänään tyytyväinen, että olemme päässeet niin pitkälle, että asia nousee jälleen kerran vakavaan keskusteluun. Toivon, että keskustelu johtaa silpomisen kieltämiseen erillislailla. — Kiitos.

18.12 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Muutama viikko sitten eduskunnassa keskusteltiin tästä asiasta kansalaisaloitteen johdosta, ja jo silloin keskustelussa kävi selväksi, että eduskuntasali yli puoluerajojen on erittäin yksituumaisesti tämän asian kannalla, siis sen kannalla, että tyttöjen sukuelinten silpominen kriminalisoidaan erikseen. Jo silloin keskustelussa tuli ilmi, että tämä itse asiassa on jo kriminalisoitu törkeänä pahoinpitelynä rikoslaissa, mutta itsekin taivuin sille kannalle — ja tietenkin olen edelleen samaa mieltä — että jotta lähtisi voimakkaammin se viesti, kuinka vakavasta rikoksesta on kysymys, niin tällaisen erillisen rangaistavuutta osoittavan pykälän saaminen rikoslakiin on paikallaan.

Kyseessä on erittäin törkeä rikos ja vakava ihmisoikeusloukkaus. Sen takia ei voi olla kuin pahoillaan siitä, että Suomessa ei ole pystytty ennaltaehkäisemään näitä, ja siitä, että toisaalta ei ole pystytty saattamaan vielä näitä tapauksia, joita on tullut ilmi ja joita tapahtuu, poliisin tutkinnan kautta niin, että oltaisiin voitu sitten tuomio saada tästä.

Kun katsoo näitä lakialoitteita, mitä tästä on tehty, niin ne ovat samansuuntaisia kuin mitä täällä on jo käsitelty, ja varmasti tuossa valiokuntakäsittelyssä ne tullaan sitten yhdis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2019 vp

tämään siihen aloitteeseen. Se poikkeamahan tähän nykyiseen oikeustilaan näyttää olevan, että kun täällä erillislaissa vaaditaan tätä rangaistavuutta tai rikoslain 21 luvun muuttamista, niin tässä tätä rangaistusasteikkoa, minimiä nostettaisiin niin, että kun nykyään törkeä pahoinpitely on vuodesta kymmeneen vuoteen vankeutta, niin se olisi kahdesta vuodesta kymmeneen vuoteen tässä esityksessä. Sehän tarkoittaisi siis käytännössä, että sen merkitys on totta kai paitsi se, että rangaistus olisi kovempi siellä minimissään, niin myös se, että sitä ei voisi tuomita ehdollisena.

Ja kun tässä on tämäntyyppisiä seuraamuksia, niin pidän kuitenkin tärkeänä, että — vaikka tätä on varmaan mietitty lakiteknisestikin — että tämä on eduskuntakäsittelyssä ja ehkä on parempi, että sitten valmisteltaisiin tämä kokonaisuus oikeusministeriön puolella ja tarkisteltaisiin myös, että tämä rangaistusasteikko on sillä tavalla sopusoinnussa meidän muun rikosoikeudellisen järjestelmän kanssa, että se sinne istuu sopivalla tavalla ottamatta kantaa siihen yksityiskohtaan tässä.

Joka tapauksessa on hyvä, että asiasta puhutaan, ja toivon todella, että asia nopeasti eteeni ja me saisimme rikoslakiin tästä erillisen säännöksen.

18.15 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tyttöjen sukuelinten silpominen nousi erityisesti esiin vuonna 2017, kun Fenix Helsinki ry julkaisi tutkimuksen, jonka se luovutti silloiselle lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttilalle. Tässä tutkimuksessa paljastui, että Suomesta on lähetetty Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia tyttölapsia ulkomaille ympärileikattavaksi. Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen sanoi vuonna 2017 tämän tutkimusselvityksen jälkeen, että näihin tapauksiin, silpomistapauksiin, on mahdotonta puuttua.

Tein samaan aikaan vuonna 2017 silloiselle peruspalveluministerille Annika Saarikolle aiheesta kirjallisen kysymyksen, jossa kysyin toimia tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämiseksi ja tapausten löytämiseksi Suomessa. Samaan aikaan myös Espoon valtuustossa perussuomalaisten valtuustoryhmästä tuli valtuustoaloite kuin myös valtuustotoivomuksia liittyen siihen, että myös Espoossa, omassa kotikaupungissani, aiheeseen puututaan ja kiinnitetään erityistä huomiota.

On siis erittäin hyvä, että käsittelemme tätä aihetta täällä eduskunnan salissa. On hienoa, että aiheesta on tehty kansalaisaloite, ja on hyvä, että täällä tuntuu vallitsevan nyt vihdoin yhteinen tahtotila ja uskallus puhua, olla äänessä — meillä kaikilla — tästä tärkeästä ja vakavasta asiasta. Hienoa, että aihe puhututtaa meitä.

”Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksella tarkoitetaan kaikkia kulttuurisista tai muista ei-hoidollisista syistä tehtäviä toimenpiteitä, joihin liittyy naisten ulkoisten sukuelinten osittainen tai täydellinen poistaminen tai niiden vahingoittaminen jollain muulla tavalla”, näin mainitaan Lastensuojelun käsikirjassa, jonka on julkaissut THL.

Suomessa suhtaudutaan kielteisesti tyttöjen ympärileikkaukseen. Tyttöjen ympärileikkausta pidetään lapsen ihmisoikeuksia loukkaavana. YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaan lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta. Sopimukseen sitoutuneilla valtioilla on velvollisuus toimia lapsille vahingollisten perinteisten tapojen poistamiseksi.

Vastuu tytön ympärileikkausasian puheeksiottamisesta ja ennaltaehkäisystä on kaikilla lapsiperheiden kanssa työskentelevillä. Samaten, mikäli herää epäily, että tytön ympärileikkausta suunnitellaan, täyttyy lastensuojelulain 25 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2019 vp

lastensuojeluun. Lastensuojeluilmoitus tehdään myös, mikäli havaitaan tai epäillään, että ympärileikkaus on jo tehty.

Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus täyttää pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön. Suomessa poliisin tulisi tutkia silpomista pahoinpitelynä tai törkeänä pahoinpitelynä. Törkeästä pahoinpitelystä on kysymys, ”jos pahoinpitelyssä aiheutetaan toiselle vakava ruumiinvamma, aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila, rikos tehdään erityisen raa’alla tai julmalla tavalla tai käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä”. Tämä löytyy rikoslaista. On kuitenkin erittäin valitettavaa, että tyttöjen silpomistapaukset eivät ole edenneet oikeuteen saakka, eli tämä lain kirjaus ei toteudu näiden tapausten kohdalla. Mutta nyt vihdoinkin julkisessa keskustelussa me keskustelemme ja me puhumme ja me teemme myös hyviä ja kannatettavia lakialoitteita.

Ministeri Annika Saarikko viime kaudella totesi, että naisten ympärileikkausten kieltäminen Suomessa olisi erittäin vahva viesti, ja todellakin nyt me teemme toimia. Ministeri vastasi kysymykseeni liittyen, mitä me voimme täällä Suomessa tehdä:

”Tyttöjen ympärileikkauksen ehkäisyä ja hoitoa pidetään koko ajan esillä. Suomi on sitoutunut kansainvälisiin sopimuksiin edistämään naisten ja lasten ihmisoikeuksia sekä ehkäisemään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Suomessa on Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen (FGM) estämisen toimintaohjelma.” Mutta välttämättä me emme ole sitä tienneet eivätkä kuntapäätäjätäkään. ”Ohjeistusta asiaan löytyy myös sosiaali- ja terveysministeriön, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja useiden järjestöjen sivuilta, esimerkiksi Ihmisoikeusliitosta.” Tätäkään me emme ole tienneet. Jos olemme tienneet, emme ehkä ole ottaneet kantaa. ”Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sivusto tarjoaa kattavasti ammattilaisille tietoa tyttöjen ja naisten ympärileikkausperinteestä ja ohjeet ehkäisevään käytännön työhön. Tietopaketti on tarkoitettu kaikille maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden parissa työskenteleville ammattilaisille. THL:n sivuja päivitetään jatkuvasti. STM ja THL järjestävät vuosittain työkokouksen, johon kutsutaan laajasti keskeiset yhteyshenkilöt eri toimijatahoilta tiedon välittämistä varten. Tapaamisessa käydään läpi ajan-kohtaisia asioita ja esille tulleita haasteita.”

Ministeri jatkaa vastauksessaan: ”Kouluterveydenhuollossa järjestetään terveystarkastukset jokaisella vuosiluokalla. Osa terveystarkastuksista on laajoja, ja niihin kutsutaan aina vanhemmat mukaan. Tyttöjen ympärileikkaus neuvotaan ottamaan puheeksi kaikissa terveystarkastuksissa jokaisen kyseessä olevasta maasta Suomeen muuttaneen lapsen ja huoltajan kanssa. Luottamuksellisissa ja turvalliseksi koetussa vuorovaikutuksessa tämä on koettu hyvänä asiana. THL on myös luvannut seurata kouluterveydenhuollon resursseja säännöllisesti, jotta henkilöstömitoitussuositukset olisivat hyvät. Suomen ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelma tukee myös ammattihenkilön osaamisen ylläpitämistä ja kehittämistä.” Ja ministeri toteaa lopuksi: ”On varmistettava alueellisesti ja paikallisesti, että kansallinen ohjeistus on käytössä ja kuinka prosessi etenee tilanteessa, jossa tytön ympärileikkausuhka tai -epäily on olemassa.”

Ja kun me Espoossa tätä asiaa käsittelemme, niin Espoossa valtuusto otti asian vakavasti ja päätimme siellä valtuustossa yksimielisesti, että me haluamme järjestää kattavan ja aktiivian koulutuksen tyttöjen sukuelinten silpomisen ennalta ehkäisemiseksi. Ja käytännönläheiset ja velvoittavat ohjeet halutaan koskemaan sellaisia ammattihenkilöitä, jotka ovat tekemisissä sellaisista kulttuureista tulevien ihmisten kanssa, joissa harjoitetaan tyttö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2019 vp

jen ympärileikkausta. Ja tyttöjen ympärileikkausasia halutaan osaksi myös seksuaaliterveyskasvatusta.

Eli näin tärkeitä ja merkittäviä asioita. Puheenvuoroni oli nyt pitkä, mutta aihekin on tärkeä. Tämä oli ensimmäinen puheenvuoroni liittyen tähän silpomisteemaan, mitä on jo aikaisemmin eduskunnassa käsitelty. Kiitän kokoomuksen edustajia hyvistä lakialoitteista ja tuen kyllä niitä. Mielestäni niissä on juuri se sanoma, minkä meidän yhteiskuntamme kaipa. — Kiitos.

18.23 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen ja vahingoittaminen ilman selvää lääketieteellistä syytä on brutaalia, järkyttävää. Myös Suomessa elää tällä hetkellä tyttöjä, joilla on riski tulla silvotuksi. Silti Suomessa ei ole lakia, joka veisi suoraan oikeuteen ja tuomitsisi tällaisen toiminnan sekä Suomessa että Suomen kansalaisille myös ulkomailla. Erillislaki siis tarvitaan, ja kannatan edustajien Vikman ja Sarkomaa tekemiä lakiesityksiä. Ne ovat erittäin tärkeitä.

Aivan kuten edustaja Juvonen sanoi, perussuomalaiset ovat pitäneet asiaa esillä ja nostaneet sen keskusteltavaksi ja mielellään toimenpiteitä täytettäväksi. Perussuomalaiset ovat tehneet valtiopäivätoimia asian eteen, joten nyt kun kokoomuksen edustajat ovat tämän tehneet, niin ihmettelen sitä, kun olette olleet aika kauan, vuosikymmeniä, melkein aina hallituksessa, että olisitte voineet vähän aikaisemminkin tämän tehdä. [Sofia Vikmanin välihuuto] Mutta kiitän, että ainakin nyt. Tällä on kiire jo. Ja kiitos, että olette tämän tehneet. Mitä sitä vanhoja enää muistelevaan, koska nyt eletään tässä hetkessä.

Nostaisin esille myös poikien ympärileikkauksen täällä keskustelussa. Usein siihen johtavat syyt ovat uskonnolliset tai kulttuuriset. Ilman lääketieteellistä syytä tehtyä ympärileikkausta ei ole myöskään lailla kielletty. Sekä tyttöihin että poikiin kohdistuvat, edellä esitetyt pahoinpitelyt ja väkivalta loukkaavat lasten koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta.

Edustaja Peltokangas otti esille myös muita naisiin kohdistuvia uhkia Suomessa. On hyvä, että näistä kaikista keskustellaan, nostetaan asiat esille ja myös vaaditaan ja tehdään tekoja uhkien poistamiseksi. — Kiitos.

18.26 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Lakialoite laiksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisemisestä on tärkeä. Alkuun tietenkin kiitän edustaja Vikmania ja edustaja Sarkomaata näitten 9 ja 10 §:ien yhteisestä lakialoitteesta ja tämän kokonaisuuden esiin nostamisesta. Muistankin, että jo viime kaudella edustaja Vikman teki valtiopäivätoimia, kirjallista kysymystä ja muuta tähän asiaan liittyen, mutta on tärkeää, että nyt tässä on lakialoite näistä asioista käsittelyssä.

Oikeastaan edustajien Vikman, Sarkomaa, Juvonen, Peltokangas ja monen muun edustajakollegan tärkeissä puheenvuoroissa on tullut kaikki oleellinen, en lähde niitä nyt tässä lakialoitteen lähete keskustelussa toistamaan. Totean vain, että asia on tärkeä ja osaltaan myöskin mitataan tässä sitä, pystymmekö me eduskuntana tähän rikoslakiin ja tähän kokonaisuuteen muutoksia tekemään. Viime kaudella olin lakivaliokunnassa jäsenenä, ja siellä suuremman kokonaisuuden, rikoslain 20 §:n, uudistamisen kokonaistarve tiedostettiin ja yhteisesti parlamentaarisesti sitä loppukaudesta myöskin vaadittiin. Se ei varsinaisesti liity tähän, mutta kuitenkin näihin tämän tyyppisiin asioihin. Toivotaan, että rohkeus ja voima myös ministeriöstä löytyy. Rohkeudessa ei ole kyse pelkästään siitä, että tehdään lainsä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2019 vp

däntöä, vaan myös siitä, että asetetaan nämä lakialoitteet niille kuuluvalla painoarvolla valmistelussa ja saadaan myöskin hallituksen esitys saliin.

18.28 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Ajattelin ottaa tähän pienen puheenvuoron. Tämä on puhuttanut lukuisia ihmisiä, ja tästä on tullut palautetta vuosien aikana runsaasti. Elikkä meillä on nyt käsillä lakialoite laiksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisemisestä, ja ensinnäkin — täällä muutamit edustajat, taisi olla edustaja Kemppi ensimmäisenä, ottivat pojat tähän rinnalle — minun mielestäni pojat pitää sisällyttää tähän lakiin samalla tavalla. Joskus täällä on käytetty sanoja, että monikulttuurisuus on rikkaus, ja tämä on yksi niitä monikulttuurisuuden varjopuolia. Nyt joudumme lähtemään tätä monikulttuuria lailla rajoittamaan, ja minä aivan ehdottomasti haluan kaikin voimin tukea tätä aloitetta. Tämä on tärkeä.

Tuo sukupuolielinten silpominen on kulttuurinen perinne. Se on törkeää, se on alistava rikos, se on keskiaikainen rikos ja se on kammottava tapa, joka on näiden vieraiden kulttuurien mukana tänne Suomeen tullut. Mikä askarruttaa tässä — lainaan täältä pienen tekstinpalan: ”Näin on silloinkin, kun Suomessa asuva tyttö viedään silvottavaksi ulkomaille. Teko on rangaistava, kun se kohdistuu Suomen kansalaiseen tai täällä pysyvästi asuvaan henkilöön tai kun tekijä on Suomen kansalainen. Lastensuojelu voi pyytää poliisilta virka-apua esimerkiksi maasta poistumisen estämiseksi, jos tyttöä ollaan viemässä maasta sukuelinten silpomista varten. Tällaisessa tilanteessa on harkittava, onko syytä ryhtyä kiireelliseen sijoitukseen ja pyytää poliisin virka-apua silläkin perusteella.”

Tähän käytännön asiaan: Jos näin tapahtuu, että vanhemmat lähettävät lapsen sinne mummolaan, jossa sitten tehdään näitä kulttuurisia perinteitä ja harjoitetaan niitä, niin miten se tuomitaan silloin? Tuomitaanko vanhemmat Suomessa vai isovanhemmat tai jotkut muut sukulaiset ulkomaille? Mielestäni tällaiset vanhemmat, jotka lähettävät lapsensa tällaiseen toimenpiteeseen, tulee saattaa vastuuseen, ja mielestäni heidät voi lähettää myös sinne samaan suuntaan, mihin lapsensakin lähettävät. — Kiitoksia.

18.31 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! On ollut ilo huomata, että tämä asia saa laajaa kannatusta eduskunnassa yli puoluerajojen. Kannatus tuntuu olevan niin laajaa, että on hyvä syy uskoa, että tämä lakialoittekokonaisuus nyt etenee. Tosiaan kokoomuksenkin eduskuntaryhmästä jo viime kaudella on asian puolesta valtiopäivätoimia tehty.

Ensinnäkin on tietysti tärkeää se, että silpominen kielletään omana rikosnimikkeensä, ja sitten toisaalta tarvitaan tekoja myös silpomisen ennaltaehkäisemiseksi. Edustaja Lohi tässä otti esiin, että tämä tarkoittaisi ylipäänsä väkivalta- ja seksuaalirikoksista määrättävien tekojen rangaistusten koventamista. Se on tässä nimenomaan meillä ollut yhtenä tarkoituksena, eli kuten esittelypuheenvuorossani totesin, lakialoitteella on tarkoitus parantaa tyttöjen silpomisen ennaltaehkäisyä, parantaa tekojen viranomaisien tietoon tuloa eli rikosvastuun toteutumista sitä kautta sekä myös koventaa teoista määrättäviä rangaistuksia. Ja on totta myös se, että seksuaali- ja väkivaltarikoksista määrättäviä rangaistuksia voitaisiin koventaa kautta linjan, mutta se on sitten eri kysymys kuin tämä, mitä nyt tänään käsittelemme.

Paitsi että meidän pitää antaa selkeä viesti näiden tekojen rangaistavuudesta ja tuomitavuudesta, niin myös rikosvastuu on saatava toteutumaan, jotta onnistumme suojelemaan paremmin näitä silpomisuhan alla eläviä tyttöjä. Siksi tämä tästä salista lähtevä hyvin yksituumainen viesti tämän lainsäädännön edistämiseksi on tärkeä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2019 vp

18.33 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! On todella hyvä, että tästäkin keskustelusta nyt lähtee vahva viesti siitä, että tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on erillislaila kiellettävä. Yli puoluerajojen tästä on vahva viesti tullut. Täällä pohdittiin viime eduskuntakautta, ja kyllä, toimenpidealoitteen tein itse ja vahvasti ollaan tätä asiaa pidetty esillä, ja nyt on tärkeätä, että saadaan niitä toimenpiteitä. Hieman on jäänyt epäselväksi vielä oikeusministerin kanta. Hän ei selvästi sanonut, kannattaako hän erillislaila kieltämistä. On tärkeää ja olennaista nyt, kun tämä lakialoite on saanut tämän vahvan tuen samoin kuin kansalaisaloite, että eduskunta vie nyt tätä lainsäädäntöä eteenpäin, jotta me saamme tällä eduskuntakaudella tämän erilliskriminalisoinnin päätettyä.

Täällä nostettiin esille, kuten totesin, viime kauden toimet. Meillä on paljon asioita, joita ehkä olisi pitänyt ja jotka varmasti olisi pitänyt tehdä. Pidän hyvänä, että esimerkiksi viime kaudella vihdoinkin kiellettiin lapsiavioliitot — miten monena eduskuntakautena olemme niistä keskustelleet. Enää ei poikkeuksia saa, vaan lapsilla on oikeus olla lapsia ja avioliitto kuuluu aikuisille. Nämä epäkohdat, jotka koskevat meidän lapsia, pitää kaikki kitkeä lainsäädännöstä. Nyt on tämän lainsäädännön vuoro, ja todellakin on tärkeää, että tämä laki saadaan säädettyä tällä kaudella.

Pidän hyvänä — vielä sanon sen — että ministeri Saarikon johdolla edellinen hallitus teki sen toimenpideohjelman silpomisen ennaltaehkäisemiseksi. On tärkeää, että sitä toimenpideohjelmaa viedään eteenpäin ja ennen kaikkea että me saamme välineitä, että tämä asia otetaan puheeksi. Ja kun tässä on usein kysymys lapsista ja heidän vanhemmistaan, niin viittaa vielä siihen, että tässä minun ensimmäisessä lakialoitteessani, joka on pari tälle Vikmanin lakialoitteelle, myöskin lisätään viittaus tämmöisten toimien suunnitteluun, ja sitä kautta myöskin kaikki, ketkä ovat osallisena, myöskin tässä kriminalisoidaan. Siinä mielessä nämä lakialoitteet ottavat huomioon ne asiat, joita tässä keskustelussa on nostettu esille. Toivon todellakin, että hallituspuolueet vievät viestiä oikeusministerille myöskin siitä, että todellakin saataisiin tämä erilliskriminalisoitu lainsäädäntö päätettyä tällä eduskuntakaudella, ettei tarvitse seuraavaa eduskuntakautta aloittaa kysymällä, miksi tätä lakia ei olla säädetty, kun ollaan kaikki hyvin yksimielisiä.

18.36 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tyttöjen sukuelinten silpomisteema nousi esiin vuonna 2017, kun Fenix ry julkaisi selvityksen aiheesta. Perussuomalaiset nostivat silloin asian vahvasti esiin, ja elokuussa 2017 jätin kirjallisen kysymyksen, johon ministeri myös sitten vastasi. Samoin vuonna 2017 täällä käsiteltiin valtioneuvoston selontekoa kestävän kehityksen Agenda 2030 -ohjelmasta, ja otin myös siellä vahvasti esiin meidän roolimme — muun muassa naisiin kohdistuvan väkivallan liittyen tähän tyttöjen silpomisen teemaan — eli mitä Suomi voi maailmanlaajuisesti tehdä ja miten me voimme olla poliittisina päättäjinä siellä suurissa päättävissä pöydissä kertomassa tämän asian tärkeydestä.

Agenda 2030 on siis selonteko. Se on kestävän kehityksen toimintaohjelma, ja siellä mainitaan sukupuolten tasa-arvosta seuraavasti: ”On tärkeää saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.” Tavoitteena on lopettaa tyttöihin ja naisiin kohdistuva syrjintä ja väkivalta. Pyritään myös lopettamaan naisiin kohdistuvat haitalliset käytännöt, kuten ihmiskauppa, lapsiavioliitot ja sukupuolielinten silpominen.

Muistan, että tuossa keskustelussa silloin vuonna 2017, kun tästä asiasta kysyin, puhuimme juurikin näistä lapsiavioliitoista. On hyvä asia, että se tärkeä asia on käsitelty, mut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2019 vp

ta en muista niinkään, että tästä sukupuolielinten silpomisesta olisi silloin eduskuntasalissa keskusteltu. Eli yhteisellä asialla ollaan, ja tämä on perussuomalaisille erittäin tärkeä teema. Toivottavasti tämä etenee ripeästi, sujuvasti ja joutuisasti. On hienoa, että me kaikki puhumme, koska jokainen täällä varmasti voi myöntää sen, että teema on vaikea ja teema on varmasti ollut myös haasteellinen, mutta nyt, onneksi nyt, meidän suomme ovat auki ja meillä on rohkeutta ottaa kantaa tähän asiaan ketään leimaamatta.

18.38 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Nämä lakialoitteet, joista keskustellaan, ja muu tässä aihepiirissä on kannatettavaa useasta aiemmin jo sanotusta syystä. En lähde niistä syitä toistamaan.

On selvää, että tämmöiset tavat eivät kuulu sivistysvaltioon, ja olenkin hyvin pettynyt siihen, että normaali lainsäädäntö pahoinpitelyrikosten suhteen ei ole pystynyt tuomitsemaan näitä tekoja. En tiedä, mistä se johtuu, onko siinä kysymys lainsäädännöstä vai viranomaisten haluttomuudesta, mutta nyt kuitenkin tällainen erillislainsäädäntö, kuten muissakin Pohjoismaissa, näyttää tässä asiassa olevan tarpeen. Odotankin, että se säädetään nyt pikaiseen tahtiin, kun tästä tuntuu yksimielisyys tässä salissa vallitsevan, että tarve on olemassa.

Lisään vielä sen, että kun nämä kannatettavat lait nyt säädetään, niin tulisi huomioida myös se, että myös poikien ei-lääketieteellisesti perusteltu sukupuolielinten silpominen kiellettäisiin samalla.

18.39 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Todella viime viikolla oli myös kansalaisaloite täällä salissa, elikkä siinä ehdotettiin lakia, joka estäisi tyttöjen sukuelinten silpomisen. Eli asia koskettaa ja puhututtaa laajasti, ja koska en ollut paikan päällä silloin enkä pystynyt puhumaan tästä aiheesta, niin minä kiitän myös näitä kansalaisaloitteen tekijöitä, että tämä aihe on nyt sitten laajasti käsittelyssä. Vielä kerran: erittäin kannatettava lakiesitys.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.